

Wrocław 15.12.2024

prof. dr hab. Joanna Szczepańska-Gieracha
Katedra Podstaw Fizjoterapii i Terapii Zajęciowej
Wydział Fizjoterapii AWF Wrocław

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Anny Hryniewicz pt.

**„Rola aktywności fizycznej i diety
w radzeniu sobie ze stresem menagera w czasie pandemii”**

Przekazana do recenzji praca doktorska opiera się cyklu publikacji naukowych o łącznej punktacji Impact Factor 6,700 oraz 230 punktów Ministerstwa Edukacji i Nauki [w momencie publikacji]. Na ten cykl składają się następujące prace:

1. **Hryniewicz, A.**, Gmiąt, A., Jaroch-Lidzbarska, M., & Lipowski, M. (2023). Physical activity in managing stress among managers during the COVID-19 pandemic – A systematic review. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 15(2). <https://doi.org/10.29359/BJHPA.15.2.02>
punktacja IF: 0,800; punktacja MEiN: 70
2. **Hryniewicz, A.**, Wilczyńska, D., Krokosz, D., Hryniewicz, K., & Lipowski, M. (2023). Well-being of high-level managers during the pandemic: the role of fear of negative appearance, anxiety, and eating behaviors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(1), 637. <https://doi.org/10.3390/ijerph20010637>
punktacja MEiN: 20 (w momencie opublikowania punktacja IF: 4,614; punktacja MEiN: 140)
3. Wilczyńska, D., **Hryniewicz, A.**, Jaroch-Lidzbarska, M., Hryniewicz, K., & Lipowski, M. (2023). Gender and work experience as moderators of relations between management level, physical activity, eating attitudes, and social skills of managers during the COVID-19 pandemic. *Nutrients*, 15(19), 4234. <https://doi.org/10.3390/nu15194234>
punktacja IF: 5,900; punktacja MEiN: 140

Autorka cyklu publikacji postawiła sobie za cel odpowiedź na następujące pytanie: „Czy takie czynniki jak płeć, poziom zarządzania i dotychczasowe doświadczenie menadżerskie korelują z zaangażowaniem w aktywność fizyczną i dbałość o prawidłowe nawyki żywieniowe?” W przypadku doktoratów, które mają charakter cyklu publikacji naukowych najważniejszym zadaniem Recenzentki / Recenzenta jest ocena czy cykl publikacji jest spójny tematycznie, czy odpowiada na postawione pytanie badawcze, jaką wartość wnosi do istniejącego stanu wiedzy, czy może stać się podstawą do uzupełnienia działań dotychczas stosowanych / wdrażanych w danym obszarze.

W mojej opinii, zadaniem Recenzentki / Recenzenta pracy doktorskiej nie jest ponowne recenzowanie poszczególnych prac z cyklu doktorskiego, ponieważ zrobili to już recenzenci wyznaczeni przez Redaktorów czasopism, w których prace zostały opublikowane. Nie mniej jednak, jako współautorka wielu przeglądów literatury, muszę wskazać niedociągnięcia metodologiczne pierwszej pracy pt. *„Physical activity in managing stress among managers during the COVID-19 pandemic – A systematic review”*, ponieważ może to być istotną wskazówką dla Doktorantki w jej dalszej pracy naukowej, jeśli takowa jest planowana.

Najważniejsza uwaga dotyczy typu / rodzaju przeglądu, który chcemy przeprowadzić. Zgodnie z celem określonym w artykule: „The aim of this article is to examine the state of current research and the interests of researchers around the world in the field of the relationship between physical activity in coping with stress among managers during the years of the pandemic” bardziej odpowiednią formą przeglądu wydaje się przegląd mapujący (scoping review). Ten typ przeglądu lepiej odpowiada szerokiej eksploracji istniejącej literatury, gdy celem jest identyfikacja zakresu badań, luk w wiedzy oraz kierunków zainteresowań badawczych. Ponadto przegląd taki nie wymaga tak rygorystycznych procedur metodologicznych jak przegląd systematyczny takich jak: rejestracja protokołu badawczego w otwartym rejestrze, np. PROSPERO czy też korzystanie z zaawansowanych narzędzi służących do oceny jakości artykułów naukowych włączonych do przeglądu:

- CASP (Critical Appraisal Skills Programme) dla badań jakościowych.
- ROBINS-I dla badań nierandomizowanych.
- Cochrane Risk of Bias Tool dla badań randomizowanych.

Procedury te nie są wymagane w przypadku scoping review ani w narrative review.

Pomimo uwag metodologicznych dotyczących przeprowadzonego przeglądu trzeba zauważyć, że jego przygotowanie z pewnością wprowadziło Autorkę w problematykę badawczą, pokazało luki w istniejącej wiedzy, co stanowi odpowiednik rozdziału *Wstęp* w tradycyjnym manuskrypcie pracy doktorskiej i w opinii Recenzentki taką właśnie funkcję spełnia w wystarczający sposób.

Kolejne dwa artykuły mają charakter prac oryginalnych i ich wartość naukowa w opinii Recenzentki jest wystarczająca na potrzeby odpowiedzi na postawione pytania badawcze. W badaniach do artykułu pt. „*Well-being of high-level managers during the pandemic: the role of fear of negative appearance, anxiety, and eating behaviors*” wzięło udział 354 menedżerów w tym 222 kobiety, z czego 58% grupy była menedżerami najwyższego szczebla w branży IT oraz ubezpieczeniowej. Trzeba podkreślić, że autorka zgromadzała bardzo obszerny materiał do swoich badań, ponieważ nawet bez pandemii są to branże uważane za bardzo wymagające dla pracowników zarówno niższego jak i najwyższego szczebla. Z doświadczeń własnych wiem, jak trudno jest przekonać do uczestnictwa w badaniach naukowych tak zapracowane i obciążone obowiązkami zawodowymi osoby.

W badaniach wykorzystano następujące narzędzi: Skalę Dobrostanu Psychologicznego (Psychological Well-Being Scales, PWBS), Skalę Lęku przed Coronavirusem (Coronavirus Anxiety Scale, CAS), Skalę Lęku Przed Negatywnym Wyglądem (Fear of Negative Appearance Evaluation Scale, FNAES). Autorzy wysnuli wniosek, że lęk przed negatywnym wyglądem wpływał na samopoczucie badanych menedżerów. W ocenie Recenzentki zależność ta ma charakter błędnego koła: złe samopoczucie zwiększa lęk przed negatywnym wyglądem, a to wtórnie wpływa na pogorszenie samopoczucia itd. Najprawdopodobniej mechanizm ten ma związek także z innymi parametrami stanu psychicznego. Natomiast ciekawe spostrzeżenie dotyczy faktu, że poziom dobrostanu (well-being) zależał od pozytywnego obrazu ciała menedżerów, ale tylko wtedy, gdy menadżerowie stosowali zdrową dietę i prawidłowe postawy żywieniowe. Chciałabym, aby Doktorantka omówiła tę kwestię szerzej podczas publicznej obrony, wraz z własną interpretacją tej zależności.

W pracy pt. „*Gender and work experience as moderators of relations between management level, physical activity, eating attitudes, and social skills of managers during the COVID-19 pandemic*” analizowano czy płeć, doświadczenie zawodowe i poziom zarządzania miały znaczenie dla zachowań prozdrowotnych menadżerów i czy miały związek z umiejętnościami „miękkimi” podczas pandemii COVID-19. Grupa badana stanowiła 348

menadżerów i najprawdopodobniej była to ta sama grupa badana, co w pierwszej pracy tylko z wyłączeniem sześciu osób, które nie określiły płci. Nie jest to błędem, że ten sam materiał badań staje się podstawą do opracowania więcej niż jednej publikacji naukowej, ponieważ restrykcyjne wytyczne poszczególnych czasopism dotyczące długości artykułu nie pozwalają na wyczerpujące przedstawienie wszystkich wyników. Byłoby na to miejsce, gdyby praca doktorska miała charakter klasycznej dysertacji.

Do badań użyto następujących narzędzi: cztery pytania z Kwestionariusza Celów Aktywności Fizycznej (KCAF), Test Postaw Żywnościowych (Eating Attitudes Test, EAT-26) w polskiej wersji językowej oraz dodatkowo opracowano ankietę własnego autorstwa, w której zawarto siedem dodatkowych pytań dotyczących umiejętności miękkich menedżerów, trzech pytań dotyczących aktywności fizycznej oraz pięciu pytań dotyczących postaw menedżerów wobec COVID-19.

Na podstawie obszernej analizy statystycznej wysnuto następujące wnioski: widoczne były różnice między płciami, mężczyźni wykazywali niższe wyniki w różnych skalach postaw żywieniowych, nie mniej ich nasilenie nie miało znamion zaburzeń odżywiania, nie wykryto znaczących różnic między płciami w poziomie aktywności fizycznej wśród badanych menedżerów. Analiza doświadczenia i poziomu zarządzania ujawniła następujące wzorce - bardziej doświadczeni i wyżsi rangą menedżerowie wykazali silniejsze umiejętności społeczne, w tym wsparcie emocjonalne, troskę o zdrowie i motywacyjne nastawienie do pracowników. To spostrzeżenie napawa czytelnika optymizmem. W kwestii formalnej, dziwi fakt, że Doktorantka nie jest pierwszym autorem tej publikacji, ponieważ jej wkład w powstanie tej publikacji jest największy zarówno procentowo, jak i zakresem zadań, które wykonała.

Na podstawie wyników wymienionych wyżej eksperymentów badawczych, a właściwie jednego eksperymentu rozdzielonego na dwa artykuły naukowe Autorka starała się odpowiedzieć na dość ogólny problem badawczy *„W jaki sposób lęk dotyczący pandemii COVID-19 był skorelowany z zaburzeniami odżywiania i oceną obrazu siebie oraz jak te czynniki są powiązane z poczuciem dobrostanu menedżerów?”* W opinii Recenzentki Doktorantka wywiązała się z postawionego sobie zadania. Z pewnością przedstawiony do recenzji cykl publikacji naukowych jest spójny tematycznie, wypełnia lukę w wiedzy znalezionej przez Doktorantkę w przeglądzie piśmiennictwa naukowego, ponadto Doktorantka wykazała się umiejętnością zaprojektowania i przeprowadzenia eksperymentu naukowego,

przygotowania bazy danych na potrzeby obliczeń statystycznych, przeprowadzenia analizy statystycznej i wyciągnięcia wniosków, a także co bardzo ważne we współczesnej nauce, przygotowania publikacji naukowej spełniającej wymogi czasopisma o zasięgu międzynarodowym.

W opinii Recenzentki przewody doktorskie prowadzone z cyklu prac naukowych są trudniejsze i bardziej czasochłonne niż klasyczna forma rozprawy doktorskiej. Autor / Autorka cyklu publikacji musi poznać wymogi i wytyczne formalne dla opublikowania odpowiedniej jakości artykułu naukowego. Wszystkie prace są przygotowane w języku angielskim i w tym języku przygotowywane są odpowiedzi na recenzje. Każda praca jest recenzowana przez międzynarodowe grono ekspertów. Bardzo ważną kwestią jest to, że wyniki badań są szybko dostępne on-line i autorzy z całego świata mogą z nich korzystać, w przeciwieństwie do klasycznych dysertacji, które niestety bardzo często nie są nigdzie publikowane.

Pozostaje pewien niedosyt wobec wartości aplikacyjnej przeprowadzonego eksperymentu, stąd pytanie Recenzentki, które wybrzmi podczas publicznej obrony pracy doktorskiej - Jakie działania, związane z tematyką niniejszej pracy doktorskiej, należałoby wdrażać na wypadek wybuchu kolejnej pandemii, aby menagerowie byli jak najlepiej przygotowani do pełnienia swojej roli? Doktorantka słusznie zauważa, że „(...) stres doświadczany przez menedżerów wykracza daleko poza jednostkę i wpływa również na innych członków społeczności zawodowej”, więc jest to bardzo ważne zadanie stojące przed wieloma organizacjami – odpowiednio przygotować kadrę zarządzającą do ewentualnego, kolejnego zagrożenia.

Podsumowując, pomimo niedociągnięć metodologicznych, szczególnie pierwszej pracy w cyklu doktorskim, stwierdzam, że rozprawa doktorska Pani Anny Hryniewicz spełnia warunki kwalifikujące Doktorantkę do nadania stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej i Wnioskuje do Rady Naukowej Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku do dopuszczenia Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. Joanna Szczepańska-Gieracha

J. Szczepańska-Gieracha